

WAGNERIANA CATALANA Nº 41 ANY 2014

TEMA 3.9: PARSIFAL

**TÍTOL: PARSIFAL I SHERLOCK HOLMES.
PRIMERA PART: EL MOTIU DEL GRAAL**

AUTOR: *Miquel Domenech Español*

REVISTA MUSICAL CATALANA, num. 71

Butlletí de l'ORFEÓ CATALÀ Novembre 1909

Qui l'havia de fer per aquí, senyor *detectiu consultor*?

- Hola! Vostè és *Parsifal*, el personatge de l'obra de Wagner. l'he conegut de seguida, més que pel trajo, i l'arc i fletxes característiques, per ta cara ingènua i franca. Aquí em té, con vostè, corrent per aquestes planúries i monts de la seva Espanya, i admirant aquesta esplèndida naturalesa. Som aventurers, tant vostè com jo.

- Altres trets tenim comuns. Cacem al vol les profundes semblances de les coses.

- Busquem la veritat.

- Descubrim lo inconegut.

- Joestic en un d'aquells períodes de la meva vida en que no tinc cap aventura per seguir, cap incògnita per resoldre. La monotonia de les coses m'aclapara. Què val l'existència ordinària pels homes que s'aparten de lo vulgar?. Lo meravellós, lo inesperat, això busco jo solament!

- També en això ens semblem. Potser esvairé la seva melangia presentant-li problemes interessants, que em toquen d'aprop. Vostè coneix l'obra de la qual Jo sóc el protagonista?

- Certament. Prou m'he delectat executant-ne fragments en el violí i en el violoncel.

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080
[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

- Però, no ha desitjat conèixer els misteris del seu simbolisme musical?
- Confesso que no és aquesta la meva especialitat.
- És cert, l'afició a lo meravellós i l'esbalaïdora intuïció de vostè s'han exercitat en la més restringida esfera, en el món del crim, i en les semblances i indicis de successos i de persones. Mes, si veiés els resultats a què pot portar l'examen de tots els indicis i semblances musicals, quan, com en les obres de Wagner, existeixen *els fets*, les incògnites que els serveixen de base; quan la música no és solament música, sinó pintura apropiada de les coses, amb contorns, i línies corbes i rectes i acords que s'amplien i s'estrenyen, i situacions dramàtiques que ens diuen ja en quina direcció s'han de buscar les solucions, i aplicar la nostra intuïció! Si veiés com s'arriba, a la fi, amb la comparació de tots aquests elements, a descobriments transcendents i a la comprensió de l'obra sencera!
- Però, així sols en *Parsifal*?
- En el grau aquest extraordinari, sols en *Parsifal*, pel seu caràcter profundament religiós i misteriós. Vol que li ensenyi un d'aquests problemes?
- Amb molt de gust.
- A les naturaleses que no tenen la intuïció indispensable, als esperits que ni senten l'atracció irresistible de lo meravellós i diví, els està privada aquesta fonda comprensió i aquest goig. La imaginació, com diu vostè sempre, això principalment es lo que els falta! Imaginació, tanta com reflexió, i experiència; les dues se necessiten igualment. L'home ha de ser com aquell àngel de l'Apocalipsi, que té un peu en el mar, lo més movedís, i l'altre en la terra, lo més ferm.
- Molt be. Ensenyi'm un enigma d'aquest i deixi'm també assajar-me a resoldre'l. Veiem si, així com he sigut afortunat en la cacera d'indicis criminals, ho soc en la cacera d'indicis simbòlics musicals.
- Fixi's, doncs, en aquest motiu tan conegut de l'obra del meu nom, al qual tots els comentadors de Wagner, aquesta espècie de *detectius* oficials de Scotland Yard, cecs i rutinaris, anomenen motiu *del Graal*. *L'Orfeó Català* de Barcelona

l'havia entonat com a *Amen* i demés *respostes en les Misses de Glòria*. Observi be la seva estructura, i vegi si hi troba res de notable.

- Notable és, en mig de la seva extremada senzillesa. Sembla un meravellós vano obrint-se i eixamplant-se lentament:

En quin motiu musical se trobaria, com en aquest, aquest enllaç d'acords tots tan semblants, no més, amb un sò diferent cada un comparat amb l'anterior? Té raó vostè; això significa alguna cosa, sobre tot observant com al final es torna al punt d'arrencada, a l'acord mateix primer, més extens. Si es volgués expressar el desenrotllament d'un ser, sempre diferent i sempre igual en el fons, no es faria d'altra manera.

-Exactament. Vostè ho encerta. L'estructura musical ens ensenya, per de prompte, això. Ara, examinem totes les situacions dramàtiques en les quals apareix el motiu, i veiem que ens indiquen. Per elles soles potser no arribaríem a saber ben be lo que el motiu expressa. Apareix al tractar-se de l'Orde del Graal, al tractar-se del Temple, al tractar-se de la relíquia (si be el motiu propi d'aquesta és el de la *veu de Jesús*), al tractar-se de fets relacionats amb l'Orde, i al principi i a la fi de tot acte d'aquesta. Al aparèixer la gran sala del Temple, l'omple amb el seu ressò, al fer jo, Parsifal la final de la creu en el final del segon acte, esclata també amb gran força; al obrir Kundry els ulls en el tercer acte i contemplar la creació que ens envolta, se sent també, quina serà la significació d'aquest motiu? N'hi ha prou amb anomenar-lo vagament *motiu del Graal*, sense saber si es refereix a l'Orde dels cavallers, símbol de la societat cristiana, a la sagrada copa, al Temple i Castell o a l'Univers? Un motiu que no es lliga particularment a cap fet de l'Orde del Graal, però que apareix en tots, i que al mateix temps apareix quan se tracta de la Creació, pot ser altre que la *glòria de Déu*, l'idea mateixa de Déu, principi i fi de totes les coses, i reflectida en aquesta Creació i en l'Univers? L'estructura musical ho confirma plenament, fent-nos veure en el motiu l'imatge de la creació plegada amb el seu desenrotllament, realització de les idees divines; la visió intuïtiva de Déu, amb la seva suprema Unitat i infinita varietat!

-I per això apareix també el motiu realitzat plenament i magníficament en el final de l'obra, que no és, en veritat, mes que aquesta visió!

-I per això apareix molts cops després del *Verb diví* o veu de *Jesús*, ja que Jesús va dir: *Ningú va al Pare sinó per mi!*

-I per això, el motiu dels camins *del Graal* és el final d'aquest de *la glòria de Déu*, per què, on menen els camins de la societat cristiana, sinó a Déu?.

-Ah! Ho veu com aquí també hi val l'art de Sherlock Holmes, l'art de recollir tots els indicis, de lligar tots els caps solts, de veure confirmada i justificada la forma i modificacions dels motius per les situacions i viceversa?... Mes, què té?, què medita ara?

-Pensava en aquest final del motiu. Perquè el fa aquestes notes de valor igual, com un que camina? I perquè abans fa aquests altres moviments tan diferents: primer un acord llarg, després una suau elevació o extensió, i després un salt, amb repetició de notes, abans de les passes del final?; Vet aquí un altre problema ben interessant!. Serà possible que tractant-se de Wagner, en la música del qual tota forma diferent significa alguna cosa, sobre tot en el seu segon estil i en *Parsifal*, això no signifiqui res?

-Perfectament! Iguals preguntes vaig fer-me jo quan ja havia vist la significació una i *varia* del enllaç d'acords, però no la del ritme! Sabia també que aquest motiu se semblava, en el seu final, a un de música religiosa antiga, i, en altre fragment, a un de la simfonia La Reforma de Mendelssohn, però que, en conjunt, era completament diferent. Que Wagner hagués estat influït, en la creació del motiu per aquests altres, no m'importava res. El resultat era nou, i ja sabem que d'inspiració es val de tots els medis per a realitzar els seus fins. Aquests ritmes diferents, això m'interessava, fins que un dia vaig trobar impensadament la solució!.

-Oh secrets meravellosos de la voluntat divina!. Com va poder ser?.

-Llegint la *visió d'Ezequiel*, aquella que, com diu el profeta, és el *símbol de la glòria de Déu*.

-La *visió d'Ezequiel* és aquella, si mal no recordo, en la qual apareix una *figura de quatre animals*, amb aspecte bigarrat i vari: un bou, un lleó, un àliga, un home, i tots amb mans i ales a la vegada, amb quatre rostres i formant quatre costats. Fan moviments diferents: primer estan aturats, després s'aixequen, estenen les ales i caminen, i cosa notable, que no es cansa el profeta de repetir!, cada animal camina en *la direcció del seu rostre*, tot dret, i, no obstant, mai se separen, sempre van junts! La figura es complica més: hi han rodes barrejades que es mouen al mateix temps, ulls en les rodes; foc en tot, i remor de les ales com trons! Aquesta és la *semblança de la glòria de Jehovah*, diu Ezequiel!

-És, sens dubte la visió de la multiplicitat de criatures, que reflectien aquesta glòria. Però hi ha el nombre quatre, signe de multiplicitat, per això hi ha la gran varietat de rostres i aspectes; per això les rodes, la part material de la Creació!. I això, tan repetit, de moure's cada ser creat en línia recta, en *dret de sí mateix*, expressa aquest fet universal, de què cada ser obra diferentment, segons la seva naturalesa pròpia, i no obstant tots s'harmonitzen sempre! Són les monades i l'*harmonia pre establerta* de Leibnitz, l'home que va veure l'Univers com a matemàtic, baix l'aspecte de la *quantitat* i de la multiplicitat!

-Admirables símbols i misteris divins!

-I el moure's alhora tot, i fer moviments tan diversos, que sembla que vagin creixent en activitat, expressa, sens dubte, la marxa una de tots *els sers* en l'evolució, i l'augment successiu de vida i moviment!

-Oh, ja veig com el motiu de Wagner, vulgarment anomenat del Graal, expressa això, dintre el poder i límits del simbolisme de la música! És meravellós!

-Ho veu be?

-Magníficament! En pocs motius musicals se troben quatre parts harmòniques sempre tan clares i continuades com en aquest, els quatre animals! I tot amb aspecte sempre lligadíssim i de gran unitat! Se mouen sempre també les quatre parts a la vegada. Primer estan com parades, després puguen un grau; els animals s'aixequen de la terra! Després fan aquell sat amb la repetició de

notes, com unes ales alçar-se, amb la preparació i repetició de moviments, i, per fi, hi han aquelles notes d'igual valor: caminen!

-I encara més.

-Oh, ja ho veig, ja! Cada part se mou, com en la visió, en la mateixa direcció sempre, lo qual en la música no pot fer-se més que d'una manera, per que només hi han dues direccions: l'una cap els greus i l'altra cap els aguts: així es com dues d'elles van formant com terceres cap baix i les altres dues com *terceres, quintes i sextes* cap dalt!

-I li sembla si tot això podria ser casual, una pura coincidència.

-De cap manera, quin disbarat! Per ventura hi ha cap motiu musical que contingui aquestes originals singularitats? Se pot demostrar matemàticament que en mig de totes les combinacions possibles d'acords, valors i tons musicals, és inadmissible que, per casualitat, s'ajuntin els trets d'aquest motiu! D'intuïció i sentit comú en apreciar lo que pot ser pura coincidència, o be, al contrari, relació de fets significativa i important, ha sigut precisament sempre la base dels meus descobriments i endevinaments en les meves aventures de *detectiu!*

-I que me'n diu de l'altra casualitat de que jo ja veies en el motiu, fixant-me no més en la llur unitat i varietat assombroses i en les situacions dramàtiques, el símbol de la glòria de Déu, i que després hi hagi trobat tot els trets comuns amb la *visió d'Ezequiel*, que és també el *símbol de la glòria?*

-Veritablement, aquests descobriments pertanyien a esfera més alta que els meus!

-I encara, quantes proves més no podrien presentar-se! Què de coses poden dir-se! Té present vostè el motiu del *cigne*, igual quasi en Parsifal que el Lohengrin? No hi veu una semblança gran amb aquest? Com pot justificar-se aquesta semblança sinó considerant que es tracta d'animals i de moviments d'ales en els dos?

-En efecte, hi ha en el del cigne un semblant i repetició de notes si bé baixant ... l'ànima! Que baixa les ales després d'haver-les alçades... però això Wagner ho va fer conscientment?

-No va dir-ne res en l'explicació que va donar al preludi del primer acte, on apareix aquest motiu.

Com podia saber-ho i dir-ho si ell no era gaire creient en el Antic Testament, i, d'acord amb el seu mestre Schopenhauer, considerava com una blasfèmia, pròpia sols d'un optimisme judaic, el parlar de la *glòria de Jehovah*? Si ell renegava d'aquesta glòria?.

-Així vostè considera com un fet misteriós dels nostres temps la *creació de Parsifa*? Wagner va ser un instrument inconscient de Déu?

-Exacte, i, com es natural, aquest gran fet i aquesta gran veritat, precisament per ser tan grans, trigaran a obrir-se pas i a ser acceptats. No obstant, ja es un bon símptoma que la gent no perdi l'afició a lo heroic i meravellós. L'èxit de les aventures de vostè n'és una mostra. Mes, com vostè mateix confessa, es precis enlairar la vista cap a més altes esferes; es precis exercitar els dons d'intuïció i sentit comú per apreciar fets més universalment importants ... Els temps son crítics; lo antic s'enderroca i no hi ha res per a reconstruir-ho, s'acosten grans aconteixements, sens dubte, i el esclat meravellós de l'art de Wagner i la seva obra *Parsifa* no son més que el preludi i anunci d'altres fets extraordinaris! Es precis esperar-los preparats, i creure en un gloriós pervindre per a la pròpia raça humana!.